

Avgust Žigon:

Krst pri Savici.

(Iz nameravanega predgovora k Prešernovi Čitanki.)

Lieber Freund! Deinem Wunsche gemäß schicke
ich Dir 24 Exemplare von meinem nach Deiner
Meinung so schwer zu verstehenden Kerst ...

Prešeren Vrazu: 4. III. 1837.

(Letop. M. Sl. 1877/159.)

Obup je bil sklep Julijine dobe. „Fant s célo močjó se v vêslo vprè“, — a kam? Ali ni, kakor da bi bilo tu celó človeka Prešerna pahnilo iz ravnotežja, „v obúpa brêzne po brezkônčni póti“; kje je tu tista volja in moč epiloga „Sonétov nesréče“: „Napréj me sréča gládi, ali têpi, — me tnálo nášla bóš neobčutljívo“! Kakor da so se človeku in poetu zamajala tla — zamajal se svet — ob „izgubljeni véri“. Kam? poet in človek!

Tu — nenaden dogodek! Nov vpliv iz žive realnosti, ki je poetu in človeku vstvaril novo trdno točko, nov cilj! Doba temnega obupa — subjektivna smrt Julije-Ifigenije za poeta; temnejši dan pa objektivna smrt Čopova v Prešernovem življenju! Hujše od vsega, kar ga je bilo doslej doletelo v življenju, je zadel ta doživljaj Prešerna, v svoji nepričakovanosti takó silen, da je ob njem zbledela ter se hipoma zmaknila v mirno oddaljenost človeku in poetu — izguba Julije. Grob Čopov! Strma ločitev od prijatelja: nova rana. Nova rana, ki je v poetu premagala starejšo rano, „staro rano“, — rano „ljubezni“.

In iz nove rane novi biseri: iz Čopovega groba poslej nova poezija!

„Dem Andenken des Mathias Zhóp“, mojstrsko zasnovana „tercinska perioda“¹, nagrobnica prijatelju in učenjaku-mentorju, je neposredna solza iz novega motiva. Na dva simetrična si delâ zložena, se v prvem vtaplja v subjektivno stran Čopove smrti: vglablja v pomen nepričakovanega doživljaja zanj, za Čopa samega, ki zanj

¹ O tej prim.: Zbornik Mat. Slov. VIII., 1906, str. 91, 97.

pravzaprav ni bil nič bridkega; ter razgrinja v drugi polovici svoji potem pa še drugo, ono obratno, objektivno stran strmega dogodka: pomen te smrti za druge; za prijatelje, učence, domovino, pa tudi za širši učeni svet, — ki jim je vsem nesreča, ker jih je ž njo zadela bridka izguba neprecenljivega bogastva, nenavadnih zakladov učenosti, zlatega srcá in orjaškega duhá.

Ali ne preseneča ta delitev? Subjektivni najprej, nató objektivni pogled na isto dejstvo! To je nekaj tako novega v Prešernu, da potrebuje povdarka. In še nekaj treba naglasiti: da je tu naenkrat v Prešernovi poeziji popolnoma nov svet, svet sam zase, ki ni v njem še sledu ne o dogodkih poprejšnje faze, prav kakor da jih sploh nikdar ni bilo. Nobenega odmeva tu iz dobe „izgubljene vére“!

A je li svet „stare rane“ poetu res preminil? Ali je poeta docela prevzel ta novi svet, ki mu ga je odprl Čopov grob?

I.

Ni še bila nje obletnica, ko je sledil nov spomenik o Čopovi smrti: spev, ki ga je poet s posebnim sonetom „Matíju Čópu“ izročil „prijátla drágim mánom“, a kot „pésem mílo“, kot elegijo, ki se v njej strneta oba svetova, stari in novi, — kot solzo, ki bilà „ločítvi od njegà mu je hladílo, hladílo b'la ljubézni stáři ráni“: Krst pri Savici.

Nikak „junaški“ ep, ampak „mila“ elegija: vrba-žalujka na dvojni grob, — grob Čopov, in pa grob poetov; na tisti vidni grob tam zunaj v objektivni resničnosti, in pa na tisti osebni, svetu nevidni, v notranjosti poetovi zakriti, a vendar faktični grob poetovega življenja, ki je vanj pokopal — svojo subjektivno smer!

Pokôpal mísli visokoletéče,
Zeljá nespólnjenih sem bolečine,
Ko Črtomír ves úp na zêmlji sréče.

Drugič je s tem poet združil svoje ime s Čopovim v svoji poeziji: v dveh pesnitvah zapóred, a obakrat šele zdaj — po smrti njegovi. In nele imé, — ampak življenje svoje z življenjem njegovim, njegov grob celó zdaj tu s svojim: v spevu, ki je vanj zajel poet spet enkrat, tretjič, vse življenje hkratu, vse dobe svoje, ves rezultat svoje dosedanje potí, z Julijo ter z obema grobovoma vred, v eno samo pesem; v spevu, ki je vsebinsko in umetniško tak, da mu je ni primere v naši zgodovini ne dotedaj ne dodánes.

Spev-nagrobnik! Da pa ni le Čopov, ampak da je „Krst“ po svoje tudi osebno poetov nagrobnik, — to je ključ v njegove globočine. Toda tu o teh le troje: nič več ne ko to in toliko, kar nujno tiče v označbo

stikov „Krsta“ z organskim razvojem poetovim, v označbo organske enotne skupnosti „Poezij“.

Že vnanja forma deli „Krst pri Savici“ v dva samostojna dela: v tercinski „Uvod“ in stančni „Krst“. Svojo individualno idejo, glavno idejo speva, je izrekel poet v drugem zase; v prvem pa je razgrnil zgodovinsko ozadje te glavne ideje, lokaliziral dejanje v dobo in kraj, ter tako razbremenil glavni del, da mu omogoči samostojno notranjo enotnost.

✱ Vélikí dogodki ob koncu osmega stoletja v naši domači deželi so zgodovinsko ozadje „Krsta“.

N. b. A ne vršé se v Prešernovem spevu ti dogodki sami; v prvih dveh, nič več ko dveh tercinah „Uvoda“ jih pesnik komajda le omeni, in še tu pové o njih le, da so — bili in minili; že tretja tercina pa je prestop — v sedanjost. „Gnijó po póljih v bóju pokončáni trum srěni vójvodi in njih vojšáki, sam Črtómír se z májhnim trôpom bráni“!¹

Ne tisti vélikí dogodki sami, ampak — njihov konec: zadnja epizoda večletnega odpora — je torej snov „Uvoda“. „Slovénci so se stáre vére terdó deržáli“, takó je izložil poet vse glavne dogodke same v „Opómbe“ na sklepu; le zadnja noč, samo zadnji dogodek, — tista noč in tisti dogodek, ki stré, vgonobí zadnji preostanek odpora tam gori v zakotju trde gorenjske strani, ko vničí Gorenica „Črtómíra z májhnim tropom“ njegovim: — le ta se vrší in izvrší vpríčo nas v „Uvodu“.

Sklep in konec zgodovinskih dogodkov je torej pričetek Prešernovega speva. Zadnji, ampak prav najzadnji, prav poslednji dih svoj izdahne naša slovenska antika — vpríčo nas, ter zamrè, premine v preteklost. To je tisti veleznačilni moment naše zgodovine, ki si ga poet izbere, da ga s posebnim povdarkom ožíví iz pozabe, ter ga dá doživeti nam samim pred našimi živimi očmi — v živi sedanjosti. Vanj se je poet sam zamislil ter ga sebi in nam predóčil v svoji spesnitvi, od vseh večletnih dogodkov edinega, — kot moment propasti starega veka in svetá: našega! In mojstrsko si je iz te ideje in po tej ideji izmislil primerno snov umetnik, vstvaril si jo vso sam iz svojega, z junakom Črtomirom in njegovo trdnjavo v Bohinju yred, — da opesni ta velepomembni moment sam zase, v posebnem „Uvodu“, v posebnem ritmu, kot samostojno celoto.²

Grandiozna ideja! Zgodovinski moment, ko je zgrmel v preteklost, v razpad naš stari svet; moment obenem, ki je bil hkratu tudi

¹ Leta 772. (Prim. dr. Fr. Kos: Gradivo I., str. XLV.)

✱ ² Izvzemši prve verze „uvoda“ si je Prešeren vso dogodbo sam pesniško izmislil, jo na slovenske verske boje devetega (!) stoletja naslonil in v slovenske domovine najlepši kraj postavil. (SN. 1874, 4. oktobra, šte. 226.)

zgodovinski pričetek nove smeri, novega veka in svetá, novega življenja, novega naziranja, nove kulture in novega duhá — v naši deželi. „Časov síle“ stró tu stari vek, antiko našega naroda pred našimi očmi; in vpričo nas se zmagoslavno obveljavi tu v naši deželi tisti silni kulturni fakt zgodovine, ki je tudi nas kot narod, kakor vso Evropo, preobrazil ter bil pričetek naše sedanje narodne in kulturne oblike: pričetek oblik in razmer našega dandanašnjega socialnega življenja, — naše moderne.

To je ideja „Uvóda“; — prvo izmed trojega, kar bodi tu naglašeno o „Krstu pri Savici“.

A — kaj pa je ideja, ki je iz nje in zaradi nje poet, da jo izreče in samostojno vtelesi, vstvaril svoj stančni „Krst“?

II.

Nazorno plava že v „Uvódu“ samem za označeno glavno idejo njegovo tudi ta, ter se nam polagoma napoveduje, obveljavlja prav od kraja že dosledno dalje do konca — v logiki dogodkov, ki tekó v „Uvodu“ mimo nas! Na tri dele, medsebojno samostojne tri dele krojí vso celoto „Uvoda“ — arhitektonika:¹ Le on, „sam Črtomír se z májhnim trópom bráni“ še za staro smer — v prvem delu. Obnemore, klone ter odneha pa tudi ta poslednji odpor, in zadnjo, prav najzadnjo moč si zbere pogrezujoči se vek vso le enkrat še, na vekov veke poslednjič, v tisti silni ogovor Črtomirov tovarišem, ki plane v njem iz osrčja skrajne stiske, prav tik pred končnim porazom še enkrat duh starega veka našega s krepko, živo, odločno silo ter ojunáči in podžgè v zadnje realno dejanje za staro domačo vero, stare domače postave v slovenski domovini tisto zadnjo odporno četico, ki naj bi se ne vdala pritisku dejstev, ampak naj bi se otéla z drznim pobegom vsaj, ko se z zmago, s trdnim neodjenljivim odporom ne more več: — tam na sredi speva v njegovem drugem delu. Podžgè se zadnji jasni plámen močí, poslednji ogenj, toda kakor zadnja večerna zarja dobe tik le pred večnim zatonom njenim, da ugasne ob pritisku močnejšega zakóna, pod neizprosno, zakonito-trdno pestjó močnejše realnosti — v tretjem delu „Uvóda“, kjer strè, kjer zaduší tisti ponočni pobjo zadnji preostanek staroslovenskega sveta in staroslovenske misli!

¹ „U v ò d.“

$$2 \left[\begin{array}{c} \text{I.} \\ 1 + \underbrace{1, 2, 2, 1}_6 \end{array} \right] \left\| \begin{array}{c} \text{II.} \\ 1 + \underbrace{3^* 3 + 1}_6 \end{array} \right\| \left[\begin{array}{c} \text{III.} \\ \underbrace{2, 1, 1, 2 + 1}_6 \end{array} \right] 2. \left[= 2 \left| \begin{array}{c} 1 + 6 \\ 7 \end{array} \right| \left| \begin{array}{c} 1 + 6 + 1 \\ 8 \end{array} \right| \left| \begin{array}{c} 6 + 1 \\ 7 \end{array} \right| 2. \right]$$

Prim. sicer: Zbornik Mat. Slov. VIII., 1906, str. 106/109 in 121/122.

420 In drugo jutro — solnce: svetlo in jasno nad domačimi gorami našimi; zmagoslavno solnce nove dobe nad Črtomirom tam ob jezeru Bohinjskem, tam v prvih stancah novega speva!

Kam meri to?

Na tri dele, tri medsebojno samostojne dele delí tudi drugi spev — spet arhitektonika.¹

Idila mirú — po tisti strašni nóči s hudo uro na nebu in z mesarskim klanjem na zemlji! „Mož in oblákov vôjsko je obójno končála tèmna nóč.“ Idila svetle, jasne, mirne, čisto grške lepote: tista idila blejska, — lep spomin Črtomirov iz nekdanjih bivših dni ob tej težki uri njegovi, odmev še domače antike, „ki zdaj ovrgle so jo časov síle“! To je uvodni in pričetni, tisti prvi del speva. Še ní zamrl, ampak še živí, še diha tu stari svet — vsaj v enem živem bitju slovenskem, živ ko nekda: živ še v Črtomirovem spominu in duhu, — kjer ga ves vseobči vnanji poraz še ni strl ter ni mogel vgonobiti. A kaj boš, zadnji knez, in le še zadnji mož starega svetá, ko si le sam, en sam še — stare korenine!

Na tlèh ležé Slovénstva stèbri stáři,
V domáči h šègah vtèrjene postáve; —
Al, de te tá skelèti jénja rána, —
Ne bóš posnèl Katóna Utikána!

Pretrpèl boš propast, razpad domače antike, ta razsip svojega svetá; a kakó? Uklonil narod ves je svojo glavo, kar ga je ostalo še živega; porazil meč je, kar je v naródu bilo neuklonljivega. In ti?

Ker mlad še in močan, dozóril si, udejstvil si, — dasi z veliko bolestjo, — tisto silno, junaško tvorbo na samem sebi: prehod svoj iz stare dobe v novo obliko, prepород, preoblikovanje, preliv iz starega duhá v strogi duh nove dobe.

V drugem delu speva — zadene Črtomir ob trdo dejstvo sámo, ob novi princip socialnega življenja, ko se snide z Bogomilo. V tretjem delu — pa po kratkem boju sledí neizogibno dejstvo, da skloni tudi zadnji, prav najzadnji mož starega svetá, novi misli svojo pamet in voljo, ter odide „čez goró zelèno“.

Zdi se, ko da to dejstvo speva ni ničesar družega kot stroga logika snoví, dogodkov: narod, zadnja trdnjava z zadnjo odporno četo, in zdaj — še najzadnji preostali odporni mož! Po resnici zgodovinskega

¹ „Krst“:

Uvod [3].		= 3	= 3 stance
O {	I. del (stance 4/20): $[3+1+3] * 3 * [3+1+3]$;	= 7 . 3 . 7	= 17 stanc
	II. del (stance 21/35): $[3+1+3] * \overbrace{1+2}^2, 2, 2, 1$;	= 7 . 1+7	= 15 stanc
	III. del (stance 36/50): $[3+1+3] * \overbrace{1+1}^4, \overbrace{1+1}^4$.	= 7 . 1+7	= 15 stanc
Sklep [3].		= 3	= 3 stance

dejstva se razvijaj, teci dejanje tudi v spevu do skrajne meje! Tudi on, kakor narod njegov, kakor zadnji „majhni trop“ v zadnji odporni trdnjavi, — zapádi zdaj končno še sam, tisti edini še otéti mož, ne-
vzdržni reki zgodovine, nepremagljivi sili zgodovinskega razvoja! Saj
taka je bila faktična resnica.

Zapadel je zadnji mož nekoč, ki se je ohranil, — razvoju! In
takó se skloni tudi ti, zadnji mož, Črtomir, — v spevu Prešernovem,
razvoju: ter ne zapadi pogubi, vgonobitvi, smrti, — ne od tujega
meča, ne od lastne roke! Prav kakor — tvoj narod sam tam nekoč v
davnini. Pretrpel je živ tisti silni preobrat v svojem kulturnem razvoju,
ohranil se do današnjega dne — narod Prešernov in naš. In takó ga
pretрпи, „prestáni“ — tudi Črtomir tu!

Reprezentant, objektivno po zgodovini vstvarjena personifikacija
zgodovinskega dejstva v razvoju domačega naroda samega je postal
s tem dejstvom Črtomir — v spevu Prešernovem. Pač bi bila to ena
ideja „Krstá pri Savici“. Kakor rod sam, ki se je ohranil res naravnost
kakor po čudežu, prav takó se ohrani in reši iz poloma dobe tudi
Črtomir! A ni pa to še prava, in naglasiti je, da še od daleč ne —
prava ideja tega takega momenta.

Fakt, da se Črtomir ukloni razvoju: tisto dejstvo, da poet dá
Črtomiru oblití teme v krstu ob slapu Savice, — je izraz globlje namere
umetnikove; za tem takim dejstvom je druga ideja, ideja iz same
žive sedanjosti Prešernove. Umetnik vstvarja in postavlja tu nov monu-
ment tisti teoriji, ki je vse njegovo delo njen slavospjev, teoriji, ki je
dala poetu-umetniku njegovo poezijo in umetnost, oni teoriji, ki jo je
prejel v šoli svojega mentorja-mojstra Čopa, v čigar spomin kleše prav
v tej elegiji sami — zdaj nagrobnik! In katera je ta teorija? Prešeren
je spesnil s to táko snovjó v svojem „Krstu“ apoteozo — romantike:
hkratu novo, višjo stopinjo „Sonetnega venca“, ki je bil v njem nekoč
izpovedal, poet, svoj pesniški „Credo“!

A v kakem smislu apoteozo romantike, in v kakem novo, višjo
stopinjo „Sonétnega véenca“?

Črtomir se v Prešernovem „Krstu“ ukloni — krščanskemu
principu. To je neutajno dejstvo, vnanji sklep dogodkov v spevu. Kakó
pa bodi to dejstvo — apoteoza romantike? ter posebej kakó da
novo, višje stopnjevanje idej „Vénca“?

1.) Nov korak v zistem iste teorije: zadnji logični korak umet-
nikov v svet romantike, korak tja do zadnjih skrajnih njenih mejá, tja
do njenih prvih korenin, ker do najprvega, do zgodovinskega vznika
njenega — je s to snovjó svojo, s tem takim Črtomirom svojim Prešernov
„Krst“. 2.) Monument je bil poet-umetnik vstvaril l. 1833. romantiki v
največji dotakratni vstvaritvi svoji, v „Sonétnem véencu“, kot spevu o
tistem modernem literarnem principu romantike: o — „káosu“; monu-

414 mentalnejšo piramido, še sijajnejšo gloriolo ko tam pa je vstvaril zdaj, leta 1835., za spomin Čopove smrti, — romantiki njen poet-umetnik v tja preko „káosa“, tja do stikov „káosa“, človeštva, kakor vesoljstva z abstraktno Neskončnostjo: do stikov s Pravirom, do — „Káosa“! V „Krstu“ torej leta 1835.: kot spevu o „Káosu“ in njegovem živem življenju v življenju in zgodovini narodov, človeštva, kakor tudi vsa-kogar posamnika.

Dvoje potemtakem, in eno in drugo — zadnji in poslednji dve skrajnosti v zistemu romantike, ki do njiju obedveh doraste in z energično potezo poseže ter jo glorificira s Črtomirom, s krstom njegovim Prešeren-poet, mislec, — v svojem „Krstu“.

1.) Krščanstvo, nastop krščanskega principa, — ne v človeštvu sploh, ampak posebej v Evropi, to je prva, je historična skrajnost v zistemu, ker po teoriji romantike same historični vznik, historična kal romantike - „moderne“. In 2.) prestop preko subjektivnega „káosa“, preko lastnega človeškega, ter s tem sploh preko tega svetá tja do „Káosa“, ki je Stvarnik in Vladar vesoljstva: prestop v svet nadčloveške Skrivnosti, v svet mistike, ki je zadnje dno in zadnje, rekel bi religiozno ozadje zistema romantike, — to pa je druga, je filozofska skrajnost v zistemu.

Dejanje Črtomirovo je v Prešernovem „Krstu“ glorifikacija obojega: obeh teh dveh momentov romantike, — obedveh skrajnosti njenega zistema.

Tja v globoko, mistično ozadje človeštva in vesoljstva navznoter do „Káosa“ — Prakalí. In tja v zgodovino nazaj, v historično življenje človeštva — do zgodovinskega dejstva, ki je v človeštvu kal tiste smeri navznoter: smeri romantike.

Dejanje Črtomirovo v Prešernovem „Krstu“ simbolizira prvo idejo, ki je vsled nje „Krst“ kot spev o „Káosu“ in Njegovih ukazih — nova, višja stopinja „Sonétnega vénca“, speva o „káosu“ in njegovih težnjah-ukazih; in drugo idejo, ki je vsled nje „Krst“ glorifikacija, in Črtomirovo dejanje sijajna gloriola principu in zistemu romantike — prav v smislu teorije A. W. Schlegla!

To je drugo izmed trojega, kar bodi tu naglašeno o „Krstu pri Savici“.

In tretje?

III.

Ni še, še nobeno izmed obojega ni tista glavna, nam najvažnejša in prva, tista individualna ideja Prešernova v „Krstu“: nit „Krstá“, ki se v njej tké osebni razvoj geníjev organsko in v soskladu z dosedanjo potjó dosledno dalje tja proti vélikemu cilju; tista ideja namreč,

ki imamo v njej odkritosrčno izpoved poetove najpristnejše notranjosti; ideja hkratu, ki se vsled nje spaja in zliva „Krst pri Savici“, dasi samostojen spev, enotno v organsko celoto vse dosedanje poezije Prešernove. Ideja, ki je v prvi vrsti zaradi nje, — da jo vtelési, — in iz nje vstvaril leta 1835. svojo, z. letnico 1836 tiskano vstvaritev poet-umetnik!

In katera je ta ideja?

Ne tisto, da se junak speva, Črtomir, ukloni krščanskemu principu; v tem je le glorifikacija romantike! Ampak to, da se sploh ukloni nekemu novemu principu življenja: — to je, kar tu zaodeva tisto individualno, osebno idejo poetovo. Neki prestop iz dosedanje v novo, res diametralno drugačno smer, neko faktično osebno „spreobrnjenje“ torej: — to je v „Krstu“ tisti moment, ki se v njem zaodeva glavna misel.

A kak prestop, káko spreobrnjenje?

17 Solnce, mlado jutranje solnce žari zmagoslavno nad domačimi gorami — tisto jutro po zadnji staroslovenski nóči, tisti strašni nóči s hudo uro na nebu in s krvavim pobojem na zemlji.

— Mir na zemlji, mir na nebu: — nova doba v domači deželi! Toda mir — šele na zunaj. Kot katastrofa je prišlo od se vera sveto blagovestje, ž njim novi princip v naš narod. Višnji blagoslov, prinesli so te nam z ognjem in mečem. A nič za tó!

Kip mirú — stoji, naslonjen na svoj meč krvavi, tudi Črtomir, v sveti samotni divjáni Bohinjskega jézera, v sveti tihoti tistega solnčnega jutra. Slika mirú, a le na zunaj, prav kakor Bohinjsko jézero pred njim. V Črtomirovi notranjosti pa besní in vihári!

Bohinjsko jézero stoji pokójno... Dno njegovo pa ni mirno: vojska, — boj „sômov“, „in drugih róparjev“ besní „pod vodó“, „v dnù globočine“.

Rešil se je srečno Črtomir iz poraza poprejšnje nóči; minil pobje je boja, — „to nóč je jénjal vójske šúm v unánji“; a ni minil zanj boj notranji, boj „sômov“, „in drugih róparjev“ — „pod vodó“, „v dnù globočine“: „Potihnil ti vihar ní — v prsih bôja“!

V prsih, v notranjosti, v duhu besní, divjá subjektivni vihar. Tam valoví nemirno, razburjeno morje, tam riže in orje do dná; tam ni potihnil vihar, ampak celó —

Le hújši se je zbúdil červ nekdánji,
Ak pràv učí me v révah skúšnja môja,
Bolj gríze, bòlj po nôvi kèrvi vpíje,
Požréšniši obúpa so Harpíje.

A izmakne se Črtomir temni sili; iz temnega hipa izbegne v jasno misel, v jasno sliko; zasanja lep spomin, ki ga s svojo lepoto reši o

tisti uri — globokega brezna valov. Bogomila, nekdanja Bogomila, — spomin o tebi, in s tabo spomin tja v stari mirni čas, tja v lepe dni na Bledu, ter up, up vate, je Črtomira tisto uro otél, srečno premamil iz temnega, skorajda katastrofalnega boja s Harpijami, Erinijami obupa!

Stari svet: domače antike odmevi so vstali v njegovem duhu. Kakor nekdanj v resnici, doživlja Črtomir v svojih mislih, v spominu svojem, — v sanjah jasno davnino. In iz nje mu vzraste nov cilj — tja v bodočnost. Obnoviti prejšnje dni, — to je hrepenenje, ki ga obide. Nov cilj, vreden življenja, cilj v globokem oddihu tam v zaklónu otroško-naivne lepote, v toplem zadovoljstvu svoje lastne osebne eksistence, v mirni idili dveh src mu postavi tisti up ter njega „móč golj'fiva“ tja predenj: trdni up — v „zvesto“ Bogomilo! Mirú, mirú! — v sladkih mejah subjektivno-zadovoljne eksistence ob Bogomili: v srečni udejitvi osebni človeških teženj in upov.

Bil je to v Črtomirovi osodi prav tak hip kakor nekoč v osebni razvoju Prešernovem tisti štadij tam tik pred končnim porazom, tik pred katastrofo, tik pred spoznanjem faktične realnosti v „Julijini“ dobi: tam v tistem predzadnjem sonetu deveterosonetnega cikla za „Sonétnim véncem“ (v sonetu o obupujočem „zdravniku“ in o obupujočem „brodniku“), kjer je poet že spet bil na poti, da si obnovi prejšnje dni, da se zateče — mirú želján — iz realnosti življenja v okrilje svetle „zvezde“, ki je v resničnosti ni bilo nikjer, ki si jo je bil le sam, sam sebi vstvaril nekoč v velikem pesniškem aktu svojega lastnega duhá!

Sanjal, domišljal si je poet realni fakt iz daljave v daljavo, ne da bi ga bil res — srečal in doživel in preizkusil v živi realni kakóvosti njegovi. Prav takó sanja zdaj, si domišljá zdaj iz daljave tja v daljavo isto dejstvo, — žensko, Bogomilo svojo, Ifigenijo, zdravje, srečo ob njej — Črtomir, mirú želján, tu tik pred končnim porazom svojim, pred katastrofo — svoje subjektivnosti. Subjektivist svojega, a zdaj propalega svetá, ki ga „ovígle so mu časov síle“; sanjav poet svoje lastne, pristno osebne subjektivnosti: to je tam v prvem delu „Krsta“ Prešernov Črtomir, ki brez realne podlage, ne da bi poznal ter že preizkusil živi fakt življenja v vsej resnični kakóvosti njegovi, sanja, zida „gradove svítle si v oblake“. Subjektivnost, sama čista in gola subjektivnost, ki sanja le svoj svet, svoj lepi, a s stališča resničnosti nični svet; subjektivnost, ki reva idealno izbegava realno, faktično resničnost svetá in življenja ter se zateka v svoje sanje; — to je tisto jutro po zadnji staroslovenski noči, še vedno ves v duhu antike, Črtomir.

V „Uvódu“ — zadnja staroslovenska noč! V prvem arhitektonskem delu „Krsta“ še nadaljevanje njeno v Črtomiru: prvo jutro, prvi dan po tisti noči, prvi dan — nove dobe.

Prvi dan, ki se Črtomiru zvrhovi v novem življenjskem, a čisto osebnem hrepenenju, v tistem določenem, a le zgolj subjektivnem cilju, ter v tistem trdnem, dasi ničnem upu!

Enkràt videt' želí podóbo mílo,
Pozdrávit' préjšnjega vesêlja mésto;
Al sréčno je prestála časov sílo,
Al njéno mu sercé še bíje zvésto,
Al morebit' pod hládnó spí gomílo,
Al premagávec mu je vzél nevésto,
Al žíva, al mèrtva je, zvédet' móre,
Ločiti préd se iz svetá ne móre.

[16. stanca.]

Tak prestopa Črtomir v drugi del „Krstá“: odločitve, sreče ali nesreče, veselja ali žalosti, dà, mirú si pričakovaje — od svetá! In celó iz prav določene strani svetá, iz — ženske: od „Bogomile“.

Drugo jutro — pričjenja drugo misel, drugi del speva: tam ob slapu Savice.

V samotni gozdni divjíni osmega stoletja — „junak premišlja“ realno dejstvo, kakó življenje, beg lét stró mladostni zalét močí človeku ter ga presilijo in premorejo, da odjenja od vsega osebno svojega: „Kak se zažêne, se ‚poznéje‘ vstávi — mladénič“. Motiv, ki v spevu napoveduje novo smér: objektivno dejstvo!

In zatem prihod Bogomilin: pričetek te nove smeri v elegiji.

Z Bogomilo stopi v drugem delu, tam na sredi, na vrhu speva, pred Črtomira-subjektivista hladna, trezna, rezko-trpka, neizprosna resničnost življenja sama, — realnost: „objektivno dejstvo“, dasi se tega Črtomir še ne zavé takoj ter še dolgo, dolgo ne spozná te resnice!

Ni si je poiskal sam, ampak iz n e n a d a stopi tu predenj faktična kakóvost dejstva, sama od sebe, zoper njegovo pričakovanje, ter se mu dá spoznati. Kakó zeló zoper vse pričakovanje, priča vsprejem, s kakršnim jo Črtomir vsprejme — v svoji slepi veri, sam v a s e svoj pogled uprt!

„O, sèm na sèrce môje Bogomíla!
Skerbí je kônec, žalosti, nesréče;
Se trése od vesêlja vsáka žíla,
Kar glédam spét v oblíče ti cvetéče; —
Naj brije zdáj okróg vihárjev síla,
Naj se nebó z obláki preobléče,
Ni mêní már, kar se godí na svéti,
Ak sméjo sréčne te roké objéti.“

[23. stanca.]

Tak je Črtomirov pozdrav, — izraz njegovega pričakovanja, izliv njegovih želj, njegovega hrepenenja.

Izbruh strasti? Vzdihi feminizma? Nizkotno naziranje in čustvovanje! Silno hrepenenje utrujenega moža — po miru, stalno trajnem miru v zaklónu tihe osebne sreče! Nič ne svet sam in „kar se godí na svétu“! Ampak brez ozira na cilje in dogodke tujega, vnanjega, „objektivnega“ svetá: le sreča v samem sebi, zadovoljstvo v svoji lastni notranji subjektivnosti! To je smer in cilj Črtomirovega teženja; to vsebina in smisel ter pomen njegovih besedí: to — vse njegovo pričakovanje.

Skrb je žalost in nesreča njegova. „Skerbí je kôniec!“ — njegova vroča želja. In vzklik je to njegov za prvi pozdrav Bogomili le, ker je vse hrepenenje njegovo sámo in edino to: da bi bilo, da bodi konec „skerbí“, ž njo žalosti, nesreče. Osebni mir, v njem osebni blagor! — tega si želi, po tem teži in hrepení iz dna globoke utrujenosti svoje!

Prav zató pa nima tam onkraj izpovedi Bogomiline, tam v tretjem delu speva, Črtomir drugega pomiselka zoper novo blagovestje kakor edino tega, da — Valjhun ne prihaja v znamenju mirú. In zató pa kar z vso dušo objame v smislu svoje težnje novi nauk, ki mu ga prinaša Bogomila, (ona, ki vidi v njej ter sanja, si obeta Črtomir v njej svojo Ifigenijo, svečenico sladkega mirú, svojega subjektivnega mirú), prav ker mu ga prinaša kot nauk „ljubézni in mirú in správe“; brezodporno in takoj se mu ukloni, ko mu sam apostol novega principa, duhovnik, svečáno zatrdí, da je zapoved nove vere — mir in ljubezen: „Po céli zêmlji vsê m ljudém mir bódi!“ „Očéta ênega sinóvi; ljudjé vsi — brátje; brátje — vsi naródi“: „ljubiti mór'mo se“! Valjhún pa da ravná po „slépi“ glavi svoji le, — „po bôžji vólji nè“!

Mirú, sreče! To je krik vse subjektivnosti Črtomirove. In kakor razodeva pozdrav njegov ob svidenju z Bogomilo, da si tega zatrdno obeta — ob Bogomili, prav takó odmeva vnóvič le zopet ta isti krik, in hkratu ž njim tudi isti up Črtomirov — še vedno in dosledno dalje tam v tretjem delu speva: še po izpovedi Bogomilini!

Slišal je Črtomir Bogomilino odkrito povest. Pa kakó jo je umel? Po svojem, po subjektivni želji svojega srcá!

„Kak bóm povèrnil, Bogomíla drága,
Ljubézen, skèrb, kar si terpéla záme?
V vesèlji skôrej mi sercé omága,
Ki v njému tvôja ga ljubézen vnáme;
Doklèr kerví ne vtêče zádnya srága,
In grôba tèmna nóč me ne objáme,
Ti súžno môje bó življênje célo,
Ti gospodúj čez véro, mísli, délo.“

[36. stanca.]

Subjektivist! Nič ni bila Bogomilina izpoved njemu drugega, ko — sami obeti. Zakaj naj bi sicer bila prišla Bogomila? Le da njega reši notranjega viharja, da prinese njemu subjektivno srečo v globokem miru zadovoljne eksistence! Kaj naj je sicer pomen in namen njenega prihoda? Drugega ne ko to, zaradi česar si jo je on, Črtomir, také želel še živo in zvesto, želel po svoje in zase, včeraj tam ob jezeru, ko je z očmi valov globoko brézno méril, ko misli so strašno rojile mu po glávi, ko, Bogomila! bilà je lépa podóba tvôja, ki speljála ga je „iz bôja“; ter zaradi česar je pričakoval danes ob slapu tu Savíce on — ne sicer nje same, a o njej veséle ali žalostne novíce!

Mirú, sreče! Sreče — na zemlji!

Takó gleda in umeva Črtomir še zdaj, tu v tretjem delu speva, še zdaj takraj njene izpovedi, — Bogomilo. Subjektivist še vedno, prav isti še subjektivist kakor tam v „Uvódu“ ter v „Krsta“ prvem delu, prav tak sanja tudi zdaj še tu Črtomir po svojem le dalje svoj svet, svoje gradove, svojo subjektivnost kakor prej, strogo dosleden le samemu sebi, — ter vidi in umeva Bogomilo, vidi in umeva vero, vidi ves svet in umeva življenje le v smislu svojih subjektivnih ciljev, v svitu svoje osebne, svoje lastne subjektivnosti in njenih teženj! In kot tak upa še zdaj „kônc skrbí in žalosti, nesréče“ — v totranskem svetu, upa mirú ob Bogomili: ker si sanja tudi njen cilj le zvesto ob sebi, ob njem samem! In življenje, vse življenje svoje da posvetí njej, žrtvuje njej: svojemu cilju, — to je njegova samoobsebna misel in namera; — njej: v zakóna zvézi. Subjektivist, ki ne sluti še višjega — zakóna. Takó še tam — v samem tretjem delu „Krsta“! Subjektivist, ki obveljavlja le svojo osebno težnjo, svojo osebno boleost; ki se mu še vedno zdi, ko da je ves svet, vse okoli njega: ljubezen, skrb, trpljenje, — le **zanj**, za posamnika Črtomira; in ko da bi ne imeli ta svet in vse veselstvo, vsa ljubezen in skrb ter vse trpljenje — svojega višjega zakóna, prav svojelastno samosvojega, v namerah in težanju „Káosa“, ne „káosa“; v „božji volji“ določenega, za nas človeštvo in za vsakogar posamnika izmed nas, ki smo vsakdo le del in delček vse vesoljne Celote, torej in potemtakem — „objektivnega“, izven naše lastne subjektivnosti tam v „centralni Prakali“ ležečega cilja in namena! Subjektivist — brez višjega spoznanja o Vseobčestvu, ter zató še brez spoznavanja, da nima posamnik — svojega pravega cilja v samem in edinem sebi, ampak izven sebe tam nekje v vseobči Celoti in njenih namerah!

A Bogomila mu je prinesla — meč! „Ne združjenja, ločitve zdaj so čási!“ „V trdnem, ali vendar milem glasi“ zavrne in odkloni namero Črtomirovo, ter mu pokaže tja ven preko sebe — drugega GOSPODA, ki mu žrtvuj, ki mu usúžni človek Črtomir življenje in delo svoje. In pokaže mu také hkratu, Bogomila Črtomiru, pot preko samega sebe

in preko lastne subjektivnosti, tja ven do stikov z najgloblji zakónom, tja ven v svet objektivnosti in daljnjih, vélikih ciljev njegovih! Novo življenje in veliko delo mu odkrije in dá Bogomila za cilj njegovih dni: življenje in delo — za „Káos“ in udejstvitev Njegovih namér in teženj!

„De bódo znáni bôžji jim obéti,
Jih oznanvát pojdi v slovénske mésta;
Kar dní odlóčenih mi bó na svéti,
Bogú in tēbi bóm ostála zvésta,
V nebésih čakala bóm pri očéti
Čez májhen čas devíška te nevésta,
Doklēr žalújejo po tēb' otéte
Kerdéla, prídeš k mēni v mésta svéte.“ [48. stanca.]

In Črtomir — umolkne. Ni besedice ne, ne ugovora ne tožbe, nima poslej več spev Črtomirove, — le samo tisto kratko oporoko še, ki ž njo oddá Črtomir svoje zadnje posvetno blagó, ki se pa dejstva samega že ne dotakne več ni z dihom.

Dogodilo se je, zgromelo je — vse do kraja! Črtomir — je izpregledal! In ne besede več o tem, — ker ni ob tem takem dejstvu nobena več mogoča.

In to je bil cilj — speva!

Do tega takega momenta je hotel v svojem spevu poet-umetnik pristopnjevati dogodke; ta moment je bil njegov pristno osebni cilj in namen v tej umetnini, tej elegiji njegovi: moment, ki Črtomiru kar besedo vzame, ker mu zaprè — vsak izhod, vse ceste in potí. Bil je to v razvoju Črtomirovem prav tak moment, kakršen je bil v življenju in razvoju poeta Prešerna samega tisti njegov doživljaj, ko je z višine svoje, z jasne visokosti „sanj“ svojih, „sanj“ lastne notranje subjektivnosti pogledal v brezno objektivne realnosti, tja globoko navzdol, — ob tistem nenadnem srečanju realne Julije ob živem realnem ženinu njenem. Moment le, — le hip, en sam pogled! In kakor ga je poet sam doživel ob ženski ta tak moment, prav takó ga prinese v spevu njegovem — tudi Črtomiru ženska!

A kaj pomeni pravzaprav ta tak moment za Črtomira? S tem smo zdaj pri glavni točki „Krsta“!

Poraz subjektivnosti, odpoved subjektivni sméri; in vklonitev pred — „objektivnostjo“ ter njeno orjaško, vsemogočno močjó!

Moment je torej kakor — pokop! „Pokôpal míslí visokò letéče, Željá nespólnjenih sem bolečine, Ko Črtomír — ves úp na zēmlji sréče.“ Subjektivno — temán bolesten pogreb samega sebe, — čeprav objektivno človeku prva zora novega Vstajenja, vstajenja preko samega sebe!

V to točko meri — vse in vsa kompozicija „Krst pri Savici“!

Na tri glavne dele deli arhitektonika „Uvòd“ in vsebino njegovo. Odporen subjektivist je v prvem delu Črtomir, ki se ukloniti noče, ampak se bori, dasi sam, trdovratno za staro smér, za domačo antiko. Nastop neizprosnega dejstva realnosti, „lakote nepremagljive“, je dogodek drugega, osrednjega dela tam v „Uvòdu“; in neuklonljivi subjektivist Črtomir mora odnehati od nadaljnje obrambe vsled zakonito-trdne sile nepremagljivega, realnega dejstva. V tretjem delu „Uvòda“ pa — poraz subjektivnega stremljenja, poraz, ki strè zadnje prizadevanje, prav najzadnji poizkus rešitve še v smislu in sméri subjektivnega cilja: tisti poizkus rešitve v pobegu, — v izbegu torej pred neizprosnim in nepremagljivim dejstvom realne, objektivno faktične resničnosti.

Na tri glavne dele deli arhitektonika pa tudi „Krst“ in njegovo vsebino. Subjektivist Črtomir sanja tam ob jezeru svojo subjektivno smer dalje, zida upe na oblake, ne pa ob objektivno, realno kakóvost dejstva, ter izpolni ves prvi del „Krst“ s svojim subjektivnim teženjem, svojo žalostjo, in svojimi sanjami, da je ves tisti del — sama samcata subjektivnost, ki jo poet-umetnik sam še povdarja s svojimi osebnimi, lirskimi prilivi. Nastop dejstva samega, tistega dejstva, ki o njem Črtomir v vsem prvem delu po svoje sanjari, — v vsej njegovi, objektivni, živi realnosti in faktični kakóvosti: to je vsebina drugega, tistega osrednjega dela v „Krstu“, — tisti prihod in tista izpoved „Črtomirove“ Bogomile. V tretjem delu „Krst“ pa kratek up ter kratek odpor: boj subjektivnosti zoper objektivno dejstvo; odpor in boj, in enkratni še, zadnji, prav najzadnji poizkus izbega v smislu in sméri svoje lastne subjektivnosti, poizkus, ki skonča s porazom subjektivnosti in zmago realne objektivnosti!

Čudoviti paralelizem forme in vsebine v obedveh glavnih delih vsega speva mora presenetiti, ko se ga zavemo. Umetnik izreka važna dejstva o svojih namerah, ter piše komentar, svoj komentar pač brez vsake besede ter le s formo sámó! In zató ní in ne bó umeti pesnika in njegove vsebine prav, dokler ne razumemo in ne spoznamo dodná — umetnika in njegove umetnosti, vse njegove forme. „Uvòd“ je le preludij, ki s točno paralelnimi dogodki napoveduje glavno idejo „Krst“. Poraz je sklep tam: vnani poraz, ki mu sledi — vnani, a še ne notranji mir. Poraz je sklep tu: notranji poraz, ki za njim nastopi — globok mir, tisti notranji mir zdaj, ki je mir stikov s „centralno prakaljó“, mir — „objektivnosti“.

Soroden rezultat, soroden doživljaj Črtomirov za sklep tam in tu, — v „Uvodu“ in v „Krstu“: Poraz osebnih, subjektivnih stremljenj in namér! Zasegel pa je Črtómira tisti doživljaj njegov tam v „Uvòdu“ zoper njegovo namero in voljo — kot katastrofa; in zoper

njegovo namero in voljo mu je dozorel v „Krstu“ tudi tisti drugi, prvemu sorodni doživljaj njegov, tudi tu kot nenadna, nepričakovana katastrofa zanj kot človeka. In kaj je bil Črtomirov doživljaj tam v „Uvodu“? Poraz, ki je odprl Črtomiru objektivno sodbo in spoznanje o dobi in osodi domačega naroda, sodbo in spoznanje, ki jo izreče šele kasneje, ko pravi: „stáršev so postávo“ — zdaj ovrge „časov síle“. In kaj pa je Črtomirov doživljaj tu v „Krstu“ samem? Spet poraz, a druge vrste poraz, ki iz njega dozori objektivni pogled na Bogomilo, na žensko ter ž njo na ves svet, na vse življenje Črtomiru: — tudi na njegovo lastno! Pogled, ki dozori v Črtomiru — odpoved dosedanjim misli in dosedanjim upom, ter povzroči „spreobrnjenje“ njegovo: prestop iz subjektivne smeri — v objektivno razumevanje in presojanje svetá, človeštva, življenja. Prestop, ki pa se v „Krstu“ druži še z drugim momentom: z uklonitvijo lastne subjektivnosti, posebej lastne subjektivne volje — Višnji Volji, ki je izven nas ter za nas Objektivnost; druži torej s prestopom in uklonitvijo — samega sebe v službo Objektivnosti!

In tu smo zdaj na cilju.

Doživljaj svojega lastnega razvoja, tisti bolesten, a največji dogodek lastnega življenja, — tisto lastno katastrofo, ki mu jo je prinesla „Julijina“ doba: to je, kar je s Črtomirrom poet zajél svojega v svoj največji spev! Dozoréval je počasi, stopnjema, ter dozorel nazadnje hipoma, ob enem samem pogledu, v trenotku, prav kakor Črtomiru v „Krstu“, — tisti doživljaj njegov poetu-človeku. Propast vere poetove v Julijo-Ifigenijo je sklep „Julijine“ dobe, ter tisti velepomembni fakt, ki je bil sklep vseh subjektivnih upov in željá poetovih; prav kakor je propast vere Črtomirove v Bogomilo-Ifigenijo sklep njegove subjektivne smeri. Propast vere: objektivni pogled na golo dejstvo kot táko, kakršno je! In konec je upov, in konec je željá in hrepenenja. Prestop, „spreobrnjenje“ iz dosedanje smeri v drugo: prestop iz subjektivne smeri v objektivno smér — je posledica! In prestop — v službo Objektivnosti!

„Pokôpal mísli visokò letéče, Željá nespôlnjenih sem bolečine. Ko — Črtomír: ves úp na zêmlji sréče.“

„Dán jásní, dán obláčni v nóči míne.“ Fakt! „Srcé vesélo, in bolnó, trpéče“ — obé torej, pa bodi eno ali drugo! — „vpokój'le bódo grôba globočine“. Fakt!

Prestop v objektivno smer, ter računi z objektivno resničnostjo! Smrt se tu, ob Čopovem grobu, spet obveljavi v poeziji Prešernovi: kot trdno, objektivno realno dejstvo tega svetá in življenja, — kot nepremakljivo gotov, trden rok, kot zanesljivi sklep, ki prestavi človeka iz tukajšnje nemirne službe njegove v stalni pokoj, tja v grôba skrivnostne „globočine“!

Grandiozna skala, — „Krst“! Skala, ki si jo je odvalil s srcá poet na življenjski grob svoj! Na tisti grob, ki vanj pokopal misli visokò letéce, željá nespólnjenih je bolečine; kakor Črtomir — ves úp na zêmlji sréce: vso svojo subjektivno smer. Veličasten spev je izklesal nanj za nagrobnik! Opesnil je v njem tisto „spreobrnjenje“ svoje, ki je bilo sad „Julijine“ dobe njegove: spreobrnjenje, podobno Črtomirovemu! Prestop svoj iz subjektivne v objektivno smer! — to je v „Krstu“ svojem opesnil ter ovenčal s trnjevo krono poet, — po svoje: kot pokop.

To je glavna ideja vsega speva. Tista pristno individualna osebna ideja Prešernova, ki se vsled nje spaja in zliva „Krst pri Savici“ v organsko enotnost z vso dotedanjo poezijo Prešernovo — kot spev o tistem silnem dogodku razvoja poetovega, o dogodku, ki mu je bil neposredno poprej dozorèl ob Juliji: o prestopu v objektivno smer!

To je tretje, kar je bilo treba naglasiti, in kar bodi zatò tu naglašeno še o „Krstu pri Savici“.¹

Poet in njegova poezija se tu strne z epilogom nekdanjih „Sonétov nesréče“! Za sabo ima poet-človek v svoji notranjosti tu tisto véliko dejstvo, ki je je slutil že davno tam nekoč kot edino rešitev — življenjskega problema svojega, ter zatò kot svoj cilj: tam že, v sami dobi Erínij in Harpíj, tam v epilogu svojih „Sonétov nesréče“. —

*

Kakor monument na gori je v Prešernovem razvoju in v Prešernovi poeziji — „Krst pri Savici“. Vsej dolgi poti njegovi, tisti bridki in boleštni poti navzgor — je ta spev zadnji, prav poslednji mejnik. Dosegel je svoj vrh, vrh svojega razvoja tu poet; dosegel je svoj vrh, vrh svoje poti tu tudi mislec in človek Prešeren; dasi še ne svojega vrha — umetnik.

In kakor postojí potnik, ko se je priboril ter povspel na jasno višino, da se oddahne in razgleda, da premeri z enim samim pogledom svojo pot, ki jo ima tu že za sabo, a tudi da si z očmi odmeri in

¹ Vraz Prešernu 2. IV. 1837 (Letopis Mat. Slov. 1875/164): Ich wage mich gegenwärtig auch schon in das Gebieth der Objectivität, wogegen die Subjectivität mächtig ankämpft. Die Frucht dieses mir sehr schwer scheinenden Schrittes sind einige Balladen, die Dir, so es Gott und das gute Glück will, wol zur Kenntniss kommen werden. Ausserdem entwarf ich einen Plan zu einem grösseren epischen Gedichte, welches an Umfang Deinem Kerst gleichkommen könnte, nur bin ich noch über das Metrum im Streite. Anfang(s) bestimmte ich das Terzinenmass dazu, jedoch scheint mir dasselbe bei manchen freiern Stellen, Zwang anlegen zu wollen, daher werde ich mich vermuthlich verschiedener Versmasse bedienen müssen. — In wie weit mir die objective Dichtung zusagt, wirst Du aus dem beiliegenden Stücke Dervar am leichtesten selbst beurtheilen können. (Torej vpliv Krsta pri Vrazu!)

določi pot ter najde cilj tja dalje v odprto daljavo, ki je ima še pred sabo, — prav takó je obstal, pomudil se na tem vrhu svojem genij Prešernov.

„Wenn über Jahr und Tag keine Zhbeliza erscheint, so dürfte ich eine Sammlung meiner pélme herausgeben.“ Takó je s tega vrha pisal v literarnem pismu v Prago Čelakovskemu, ko mu je leta 1836. pošiljal sam svoj „Kèrft per Šavízi“. S posebno zbirko pesmi je torej nameraval Prešeren takrat v naši literarni zgodovini sami naglasiti, označiti ta svoj vrh. Pa je namero kesneje opustil, in sicer — vsled nove ideje, novega koraka v svojem razvoju. A ta ideja, ta korak pa je spet posebno poglavje zase o Prešernovi umetnosti!

V Ljubljani, leta 1914.

Vsekako sposoben, zelo sposoben & izkritik - a prešeren, mnogobeseden, da je reči
Ton: 22

Pastúškin :

Dnevi.

Ki zdaj mi siješ, dan, kako si lep
in bogat; kakor takrat Jozvi, hajdi,
postoj, postoj, nikoli mi ne zajdi! —
— Jaz moram v noč, za svoje čare slep. —

Pa tam, če višji goni te ukrep,
v spomina loki z brati se mi najdi;
pred mano, kakor polni grozdi v brajdi,
mi novi dnevi nov bude pohlep.

Za vsemi pa, ki bodo še sijali,
že mnogo sanjan, slutnjema poznan,
sladkà pričakovanja v srcu pali,

prebija rožnato oblak teman,
oko mi čara z jasnimi kristali
moj zadnji, večni — moj najlepši dan.

